

Ольга БОЙКО,

orcid.org/0000-0001-5250-6538

аспірант кафедри прикладної лінгвістики

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

(м. Одеса, Україна) *boiko.olga.onu@gmail.com*

ТЕКСТОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЦИТАТ ЯК ВИРАЗНИКІВ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ФЕНТЕЗІ

У статті досліджено текстотвірний потенціал цитат як виразників інтертекстуальності в українському фентезі. Актуальною проблемою виступає аналіз значення цитат як вербальних маркерів інтертекстуальності у фентезійному дискурсі. Мета статті полягає у вивченні цитат як інтертекстуального елемента в сучасному російськомовному та українськомовному фентезі й визначенні їхнього текстотвірного потенціалу.

Створено контаміновану класифікацію цитат за ступенем впізнаваності, атрибутованістю і трансформаційністю, також звертається увага на періоджерела цитування. Розглянуто функції цитат у фентезійному дискурсі: композиційну, комунікативну, інформативну. Зроблено висновок про те, що інтертекстуальність, зокрема цитати, вводять фентезі у світовий контекст, «підключають» його до традиції чарівної казки та магічного реалізму, а також актуалізують інтертекстуальну пам'ять читача. Перспективи дослідження полягають у подальшому аналізі медіа-цитат та інших типів інтертекстуальності.

Ключові слова: інтертекстуальність, цитати, фентезі, дискурс, лексичні маркери.

Olha BOIKO,

orcid.org/0000-0001-5250-6538

Postgraduate at the Department of Applied Linguistics

Odessa National I. I. Mechnikov University

(Odesa, Ukraine) *boiko.olga.onu@gmail.com*

TEXT-GENERATING POTENTIAL OF QUOTATIONS AS INDICATORS OF INTERTEXTUALITY IN UKRAINIAN FANTASY

The text-creation potential of citations as intertextuality expressions in the Ukrainian fantasy is investigated in the article. An actual problem is the analysis of the value of quotations as verbal markers of intertextuality in the fantasy discourse. The purpose of the article is to study citations as an intertextual element in contemporary Russian-language and Ukrainian-language fantasy and to determine their text-creation potential.

A contaminated classification of quotations according to the degree of recognizability, attribution and transformation has been created, attention is also paid to the original citation sources. Untransformed, non-attributed quotations and quotations with extended attribution, foreign quotations (translated and submitted in the original language), quotations with partial formal-semantic pretext changes are considered. The most common in fantasy discourse quotes from the Bible, folklore, world and Ukrainian literature, the media. Biblical utterances, fairy-tale formulas and well-known aphorisms are included in a stable intertextual core, so for the most part they do not require attribution and can be submitted in a transformed form. Quotes from classical literature most often appear in untransformed form and are carefully attributed to maintain the recognition effect when presenting new information for the reader.

Separately, the role of auto-citation and pseudo-citation is defined. The functions of quotations in fantasy discourse are considered: compositional, communicative, informative. It is concluded that intertextuality, in particular, quotes, introduces fantasy into the global context, "connects" it to the tradition of a fairy tale and magical realism, as well as actualizes the intertextual memory of the reader. Prospects for the study are assumed in the analysis of media quotations, which by means of synesthetics and the inclusion of different discourses in fantasy discourse create interdiscursivity and expand the boundaries of the text. Of interest are other types of intertextuality - allusions, reminiscences, case phenomena, which in the system creates multilayered text that is available for decoding to readers with different amounts of intertextual memory. Prospects for the study are to further analyze media quotes and other types of intertextuality.

Key words: intertextuality, quotations, fantasy, discourse, lexical markers.

Постановка проблеми. Художній текст реалізує комплекс категорійних ознак, серед яких особливе місце належить інтертекстуальності як актуалізатору міжтекстових зв'язків. З одного

боку, автор створює художній світ, який корелює з іншими художніми світами за допомогою інтертекстуальних маркерів, а, з іншого боку, читачі мають розпізнати й інтерпретувати міжтекстові

зв'язки, орієнтуючись на авторські «підказки». Особливого значення інтертекстуальні елементи набувають у фентезійних художніх творах, тому що вони пов'язують вигадану, казкову реальність з об'єктивною дійсністю. У ролі таких вербальних маркерів інтертекстуальності в тексті здебільшого виступають цитати. Цитати є одним із найбільш вивчених у теорії інтертекстуальності явищ, оскільки майже всі дослідники вважають цитати інтертекстуальними елементами тексту. Однак досі немає сталого визначення цитати. Крім того, деякі вчені розрізняють поняття цитатності, цитації і цитати. Зокрема, Н. Кузьміна аналізує цитацію з точки зору енергетичної теорії та вважає цитацію «процесом енергообміну між прототекстом і метатекстом» і «семантичною компресією прототексту», а цитату (в широкому розумінні) позначає як «інтертекстуальний знак із високим енергетичним потенціалом, що дає йому змогу просуватися в часі і просторі інтертексту, при цьому він накопичує культурні змісти і в такий спосіб збільшує імпліцитну енергію» і «результат процесу компресії прототексту» (Кузьміна, 1999: 99, 111). В. Чернявська визначає цитату з позицій інтертекстуального статусу, а також комунікативності, авторефлексивності й діалогічності, і саме з цих позицій цитата має, на думку дослідниці, великий інтертекстуальний заряд, «особливо вагомим він може стати в значенні селективності, коли одна точна й ємна цитата може передати основний зміст або змістовний нерв цілого твору» (Чернявська, 2009: 213). Цитати в сучасному фентезі – важливий інтертекстуальний складник, що дає змогу актуалізувати інтелектуальний потенціал читача і вивести фентезі з лав «підліткового читання» на нові позиції.

Аналіз досліджень. Вивченню ролі цитат у створенні художнього дискурсу присвятили свої наукові розвідки українські (Н. Голюкова, О. Левицька, Л. Меркотан, Н. Кондратенко, О. Селіванова, Г. Сюта, О. Філатова, М. Шаповал, та ін.) та зарубіжні (А. Жулінська, В. Красних, Н. Кузьміна, І. Смірнов, Н. Фатєєва, В. Чернявська та ін.) вчені. Зокрема, у монографії Г. Сюти витлумачено «цитатний тезаурус» в українській поезії (Сюта, 2017). Однак досі немає ґрунтовних розвідок, присвячених вивченню ролі цитат у дискурсі фентезі. Трапляються поодинокі праці, в яких розглянуто інтертекстуальність у фентезі (І. Біла, Є. Комісарова, Я. Королькова, О. Манахов та ін.), але переважно інтертекстуальність потрактовують як текстову або текстово-дискурсивну категорію, і здебільшого ці дослідження виконано на матеріалі творів англомовних або німецькомовних письменників.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити цитати як інтертекстуальний елемент у сучасному російськомовному та українськомовному фентезі й визначити їхній текстотвірний потенціал.

Об'єктом аналізу слугував художній текст українського фентезі, а предметом – цитати у фентезійному тексті як виразники інтертекстуальності.

Джерельною базою дослідження були твори Дари Корній (романи «Гонихмарник», «Зворотній бік світла», «Зворотній бік сутіні»), Г. Пагутяк (роман «Писар Західних Воріт Притулку»), В. Арєнєва (роман «Душниця») і Макса Фрая (оповідання з циклу «Казки Старого Вільнюса»).

Виклад основного матеріалу. У текстолінгвістиці представлено чимало типологій класифікації цитат, але конкретні інтертекстеми, що трапляються у фентезі, вимагають створення найбільш адекватної, контамінованої класифікації. Цитати кваліфікують за ступенем впізнаваності, атрибутованістю і трансформованістю (Н. Кондратенко, О. Рябініна, Н. Фатєєва, М. Шаповал), за першоджерелами цитування (О. Переломова, Г. Сюта) та за семантикою – про що саме йдеться в цитаті та яку роль її семантика відіграє в текстопородженні (О. Левицька). Ми спиратимемося у своїй класифікації на запропоновані типології Н. Фатєєвої і Н. Кондратенко, однак звернемо увагу і на джерела цитування, оскільки вони відіграють важливу роль у розумінні механізмів текстотворення фентезі.

Найбільш наочним зразком інтертекстуальності виступають *нетрансформовані, атрибутовані цитати*. Н. Фатєєва вважає атрибутовані нетрансформовані цитати «найбільш чистою формою цитації» (Фатєєва, 2000: 122). Найчастіше нетрансформовані цитати виступають у ролі епіграфа. Епіграф знаходиться в сильній – початковій після заголовку – позиції в тексті й одночасно є факультативним. Зважаючи на це, наявність епіграфа, зокрема у фентезійному тексті, є важливим чинником для розуміння змісту твору. Роль цього елемента можна розглядати з комунікативної точки зору. Так, І. Арнольд зазначає саме інформаційну роль епіграфа: «Інформаційні зв'язки його є різноспрямованими: він пояснює заголовок, відсилає пам'ять до того контексту, з якого він узятий, і до того, якому передує. Разом із заголовком він посідає сильну позицію початку, але, на відміну від заголовка, є факультативним, що підвищує інформативність» (Арнольд, 1999: 355). І. Арнольд вважає заголовок та епіграф метатекстовими включеннями, оскільки вони не включені власне до тексту, хоча значною мірою впливають на його осмислення (Арнольд, 1999: 355).

Як зазначає дослідниця, епіграфи «співзвучні не лише зі змістом розділу, але й між собою. <...> Вони можуть по-різному взаємодіяти, зокрема й іронічно, з наративною частиною розділів» (Арнольд, 1999: 358). На композиційній ролі епіграфа акцентують також Н. Фатєєва (Фатєєва, 2000: 50) та І. Колегаєва (Колегаєва, 1996: 149). Зазначимо, що найбільш показовим у цьому плані є система епіграфів у романі Дари Корній «Гонимарник»: автор додала епіграф до кожного розділу, використовуючи цитати з української літератури різних періодів, світової літератури, Біблії та фольклору.

У фентезійному дискурсі атрибутовані нетрансформовані цитати за походженням із різних джерел: міфології, української літератури, світової літератури, масмедіа тощо. У ролі епіграфів такі цитати виконують інформативну функцію, повідомляючи читачеві про зміст твору чи розділу; композиційну функцію, утворюючи систему зв'язків між заголовком, епіграфом та змістом твору; задають настрій нижченаведеному тексту. Власне в тексті цитати можуть апелювати до інтертекстуального простору читача, доповнюючи його та добудовуючи завдяки повній або частковій атрибуції. Такі цитати розширюють інтертекстуальний простір тексту, відкривають його межі різноманітним впливам та течіям, у такий спосіб поглиблюючи його власний зміст.

У фентезійному дискурсі частіше зустрічаються нетрансформовані цитати, які теж є нетрансформованими. Як зазначає Г. Сюта, «мова відтворення – актуальний параметр лінгвістичного опису висловлень, що увійшли в цитатний тезаурус як мовно-естетичні знаки світової культури. За цим критерієм розрізняють цитати *перекладні* (українськомовні) та *іншомовні*, відтворені мовою оригіналу (в іншомовній графіці або транслітеровані). Іншомовне написання – особливий засіб акцентування цитати, її виділення як пункту лінгвокогнітивного зламу лінійності тексту» (Сюта, 2017: 141). Додамо до наведеної цитати ще те, що в фентезійному дискурсі, досліджуваному нами, перекладні цитати можуть бути російськомовними.

Атрибутовані перекладені цитати – різновид цитат. Н. Фатєєва зазначає: «Цитата у перекладі ніколи не може бути буквальною повтором оригінального тексту <...> Перекладені цитати можуть розкриватися посиланням автора в тексті приміток або коментаря, і з власне тексту вони переводяться в ранг метатексту» (Фатєєва, 2000: 122-123). Переважно в «оригіналі» трапляються латинські крилаті вислови; в окремих випадках їх наведено і в оригіналі, і в перекладі. Пор.: *Так само входили*

через Східні Ворота, справджуючи давню сен-тенцію omnia mea tecum porto. Себто, все своє ношу з собою («Писар Західних воріт», Г. Пагутяк) – у наведеній цитаті спостерігаємо розширену атрибуцію, а в наступній – точну атрибуцію: *Згадала мудрий вислів грецького мудреця Біанта і посміхнулася: «Omnia mea tecum porto» (Все своє ношу з собою)* («Зворотний бік світла», Дара Корній); *Уночі наснився дивний сон. ...Аліна стоїть перед закритими дверима. На них величезними червоними літерами дбайливо виведено: «Alea jacta est» («Гонимарник», Дара Корній)*. У цьому випадку цитату не атрибутовано і не перекладено. Автор розраховує на знання читачем того, що цей вислів належить Юлієві Цезарю і означає «Жереб кинуто».

Звернімося тепер до часткового у фентезійному художньому дискурсі вживання трансформованих, контамінованих, неатрибутованих або атрибутованих цитат. Н. Кондратенко зазначає: «У художньому дискурсі переважає цитування без зазначення автора та передтексту, що змушує реципієнта до певного інтелектуального пошуку» (Кондратенко, 2012: 186). Зауважимо, що це характерно і для фентезійного дискурсу, але тільки в тих випадках, коли джерело цитати є загальновідомим або входить до сталого інтертекстуального ядра (за Г. Денисовою).

За класифікацією Н. Кондратенко, часткові формально-семантичні зміни передтексту можуть бути представлені в кількох варіантах. Розглянемо приклади трансформованих цитат у фентезійному дискурсі.

1) Фрагментація та заміна окремих лексичних компонентів цитати: *...я хочу вить и биться об стены, следовательно, существуют, чего ж мне ещё* («Ирруан, доудаль, индера», Макс Фрай); *Земную жизнь пройду до половины, ощутился вовсе не в сумрачном лесу, а если продолжат говорить метафорами, на вершине умеренно высокого холма...* («Кекс», Макс Фрай) – цитата виділена автором курсивом, на відміну від іншого випадку цитування того ж тексту, пор.: *Как же я не люблю такие штуки! И вот, земную жизнь пройду до середины, внезапно влип* («Требуется чудовище», Макс Фрай); *Но билет жжёт мне карман, пепел кармана стучит в моём сердце...* («Билет и чемодан», Макс Фрай) – спостерігаємо фонетичну гру: *пепел Клааса – пепел кармана*.

2). Зміна граматичних форм мовних одиниць, що входять до цитати, майже не трапляється в фентезійному дискурсі. Лише поодинокі випадки: *А у меня на спине рюкзак с дурацкой надписью «Не то, чем кажется», сама когда-то*

еї вишивала. *И как после этого со мной разговаривать? Элементарно, Холмс.* «Элементарно, Холмс», – так они с Митей дразнились, когда приходилось объяснять друг другу совсем уж очевидные вещи, которые, по идее, любому Ватсону по плечу... Я тоже люблю «Твин Пикс». Это, по-моему, что-то вроде всемирного братства: люди, которые опознают цитату про сов, даже если про сов ни слова не сказано, как у вас («Конкиста», Макс Фрай). У цього досить об'ємному фрагменті кілька трансформованих цитат: із заміною лексичної одиниці «Елементарно, Ватсон» на «елементарно, Холмс» і атрибутована цитата з серіалу «Твін Пікс» зі зміною категорії числа та без наявності об'єкта: «Совы не то, чем они кажутся».

3. Контамінація різних цитат: *Суров закон, но... В общем он дура. Набитая, как по мне.* («Встреча выпускников», Макс Фрай) – контамінація оригінального вислову *Dura lex, sed lex*, перекладеного варіанту «Суров закон, но он закон» і розмовного вислову «дура набитая»; *И сказал, прижавшись лбом к ледяному стеклу зависшей над бездной кабины: «У царя Мидаса ослиные уши». Благо яма под ним сейчас была – о-го-го! Царскому цирюльнику за сто лет такую не вырыть... Три тысячи метров, не кот чихнул, настоящая бездна, как Ницше прописал. У царя Мидаса ослиная бездна, а у бездны воистину царские уши...* («У царя Мидаса ослиная бездна», Макс Фрай); *Так долго вглядывался в бездну, что как честный человек, должен был на ней жениться, – пишу я.* («Игра важнее, чем я», Макс Фрай) – контамінація вислову «Если долго вглядываться в бездну, то бездна начнёт вглядываться в тебя» і розмовної сталої формули «как честный человек, должен жениться».

4). Використання окремих компонентів, частин цитати. *И кстати, молилась ли ты на ночь, легкомысленная женщина?* (Макс Фрай. Заверните, беру) – усічена фраза «Молилась ли ты на ночь, Дездемона?» («Отелло», В. Шекспір); *Я вернулась в свой город, знакомый до слёз. Хотя почему именно – «до слёз»? Просто в свой город. Точка* («Всё получилось», Макс Фрай).

Окрім трансформованих неатрибутованих цитат, трапляються цитати з розширеною атрибуцією та зовсім без неї; вони можуть наводитися зі зміною певних частин або у вихідному вигляді. Н. Фатєєва протиставляє цитати з точною атрибуцією цитатам із розширеною атрибуцією. Розширена атрибуція має місце тоді, коли слова відомої особи набувають статус загальнолюдських, а «метатекстовий оператор», що вводить текст, – розширене значення (Фатєєва, 2000: 124).

Пор.: *...теперь пережить бы февраль. Достать чернил, поплакать, как предписывает традиция, и пережить* («Солнечный кофе», М. Фрай) – в цьому випадку загальновідомо, що автором цих слів є Б. Пастернак. Або: *Якщо не зможеш змінити ситуацію, то зміни своє до неї ставлення. Здається, вичитала цю глибоку думку на фейсбуці і вирішила спробувати* («Гонимарник», Дара Корній). У конкретному прикладі соціальна мережа Facebook є метафорою загальноприйнятої думки, хоча автором вислову є У. Блейк. Ще один приклад розширеної атрибуції, яка посилається на першоджерело, але не зовсім впевнено: *...пока во рту не станет сладко, вопреки утверждению Ходжи Насреддина, или кто там у нас соответствующий первоисточник.* («Халва в шоколаде», Макс Фрай). При цьому вказане першоджерело є точним, але невпевненість у цьому є показником того, що вислів став крилатим і набув загальнолюдського значення.

Найчастіше неатрибутованими вводяться у фентезійний текст біблійні вислови, які є загальновідомими та загальноживаними, набули статусу прецедентних текстів і точно будуть декодовані читачем. Пор.: *Мертве до мертвого, – подумав Яків. – Не буду його забирати* («Писар Західних Воріт», Г. Пагутяк); *А може, її оmine чаша сія і вона залишиться довіку вашою дитиною* («Зворотній бік світла», Дара Корній); *Той, хто посіяв вітер, обов'язково пожне бурю* («Зворотній бік сутіні», Дара Корній); *Четырнадцатая, надо полагать, возомнила себя Мировым Змеем и, скрутившись задорным кренделем, энергично грызла собственный хвост. Взглянув на дело рук своих, увидела, что это хорошо...* («Сто рыб», Макс Фрай). Слова «увидела, что это хорошо» виділені автором курсивом для полегшення ідентифікації цитати. В оповіданні Макса Фрая «И я из тех, кто выбирает сети» наявна трансформована неатрибутована цитата з Євангелія від Івана, гл. 8, вірш 7: «...кто из вас без греха, пусть первый бросит в неё камень»: *И израсходовал за пять дней двухнедельный запас корма, но пусть первым бросит в него камень, кто сам так не грешил.* У наведеному прикладі змінюються синтаксична структура і граматичний рід.

Інший випадок неатрибутованих цитат – **казкові формули**, які теж входять до сталою інтертекстуального ядра. Пор.: *Вспомнил сказочный камень на перепутье: «Направо пойдёшь – коня потеряешь, себя спасёшь; налево пойдёшь – себя потеряешь, коня спасёшь; прямо пойдёшь – и себя, и коня потеряешь».* *И себя, и коня – отлично, именно то, что надо, чего мелочиться, терять,*

так уж сразу всё («Река Амелес, безрассудный», Макс Фрай). Можливо, точніше буде позначити цю цитату як таку, що має поширену атрибуцію, оскільки автор вказує, що камінь «казковий», однак не уточнює, з якої саме казки цитата. Подібний випадок «розширеної» атрибуції, що не є власне атрибуцією, знаходимо в оповіданні «Тарантелла»: *Направо пойдём, коня потеряем, – сказала Надя... – Это в сказках так. В русских народных. Куда ни сунься, рано или поздно обязательно придёшь на перекрёсток, в точности как этот, только без светофора, на перекрёстке камень, на камне надпись: «Направо пойдёшь, коня потеряешь, налево пойдёшь, себя потеряешь, прямо пойдёшь, и себя, и коня». Всё такое вкусное, невозможно выбрать... А в английских сказках такого нет? – Понятия не имею... Мне мама читала про муми-троллей* («Тарантелла», Макс Фрай).

Отже, можна зробити висновок, що автори, створюючи фентезійний текст, вводять у нього різні біблійні та казкові вислови, не атрибутуючи їх, розраховуючи на ідентифікацію та декодування читачем, який є зануреним в ідентичний інтертекстуальний простір. Казкові формули є логічними для дискурсу фентезі, адже між казкою і фентезі є багато спільного, а біблійні вислови, на нашу думку, підвищують рівень пафосу тексту, з одного боку, а з іншого – знижують сакральність трансформованих цитат, що робить їх загальнодоступними та прецедентними. Хоча подекуди десакралізація біблійних висловів межує не з прецедентністю, а з масмедійністю, тому до таких постмодерністських ігор можна ставитися неоднозначно.

У фентезійних творах трапляється не тільки автоцитовання, як взагалі в художньому дискурсі, а *цитати, що є вигаданими (псевдоцитати)* та атрибутованими прізвищами квазісуючих авторів. Вважаємо, що за допомогою цього автори фентезійних текстів досягають більшої заглибленості читача в дискурс «вигаданого світу», додають реальності подіям. Тим більше, коли прізвище автора є дуже схожим із прізвищем реального письменника. Пор.: *Життя грає з нами у квача, – віджартувався Лебідь. Віднедавна він підсів на п'єси Олдсмита, тож тепер сипав лункими цитатами до ладу чи ні; Прочитував: «Якби нікчемну думку, наче гріш, могли би позичати, вже б напевно багатів у світі розвелося. І гріш тоді б знецінився, як дурість, а мудрість би нарешті цінували»* («Душниця», В. Арєнєв). Прізвище «Олдсмит» є майже тотожним прізвищу Олівера Голдсмита – ірландського письменника,

поета і драматурга XVIII ст. В останній наведеній цитаті ритм і лексика дуже нагадують не тільки Голдсмита, а й Шекспіра. Можливо, таким чином автор хоче показати, що вигадана ним фантастична реальність є майже тотожною тій, в якій живе читач, посилює рівень «майже-впізнання». В інших випадках навіть назва цитованого твору вказує на те, що цей текст належить до іншої реальності, підкреслює різницю між нею та реальністю читача: *На уроці вголос читали «Легенду про Душеницю». ... «І от помітили люди: у фамільних душницях та на погостах коїться щось лихе...»* («Душниця», В. Арєнєв).

Висновки. Цитати – невід'ємна частина інтертекстуальності в художньому дискурсі фентезі. Увагу привертає як форма введення цитати в текст, так і джерело її походження. Інтертекстуальність у сучасному фентезі є специфічною, тому що вона виконує кілька функцій: вводить досить молодий жанр у світовий контекст, «підключає» його до давньої традиції чарівної казки та магічного реалізму, актуалізує інтертекстуальну пам'ять читача і розширює його компетентність завдяки атрибуції цитат. Найбільш поширеними у фентезійному дискурсі є цитати з Біблії, з фольклору, світової та української літератури, масмедіа. Біблійні вислови та загальновідомі афоризми входять до сталого інтертекстуального ядра, тому здебільшого не потребують особливої атрибуції і можуть поставати у трансформованому вигляді. Цитати з класичної літератури переважно постають нетрансформованими і ретельно атрибутовуються. На нашу думку, автори мають на меті зберегти ефект впізнаваності і водночас подати читачеві нову, досі невідому йому інформацію. Особливий різновид цитат у фентезі – псевдоцитати, тобто фрагменти з творів вигаданих авторів. На відміну від автоцитації, коли автор посиляється на власний, раніше опублікований текст, псевдоцитати створюють новий рівень інтертекстуальності, що додає художньому світу фентезі ефекту більшої реальності. Цитатність у фентезі тісно пов'язана і з іншими типами інтертекстуальності – алюзіями, ремінісценціями, прецедентними феноменами, що створює багатошаровий текст, доступний для декодування читачам із різним обсягом інтертекстуальної пам'яті. Перспективи дослідження полягають у тому, щоб проаналізувати медіа-цитати (парацитати, міжсистемні цитати), які за допомогою синестетичності та включення інших дискурсів у фентезійний дискурс створюють інтердискурсивність та розширюють межі тексту. Живопис, музичні твори, кінематографічні цитати активізують всі органи чуття

і роблять текст більш виразним, рельєфним як для читачів-візуалів, так і для аудіалів або кінестетів. Цитатність у фентезі тісно пов'язана і з іншими типами інтертекстуальності – алюзіями, ремінісценціями, прецедентними феноменами, що в системі створює багатшаровий текст, доступний для декодування читачам із різним обсягом інтертекстуальної пам'яті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арсєнєв В. Душниця. Київ : Києво-Могилянська академія, 2014. 230 с.
2. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: Сборник статей / Науч. ред. П. Е. Бухаркин. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. 444 с.
3. Денисова Г. Е. В мире интертекста: язык, память, перевод. Москва : Азбуковник, 2003. 298 с.
4. Колегаєва І. М. Мегатекст як вияв комунікативної гетерогенності цілого завершеного тексту. *Мовознавство*. 1996. № 1. С. 25–30.
5. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу : Монографія. Київ : Вид. дім Дмитра Бурого, 2012. 320 с.
6. Корній Дара. Гонимарник: роман / Передм. Люко Дашвар. 3-є вид., стереотип. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 336 с.
7. Кузьмина Н. А. Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка : монография. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та. Омск : Омск. гос. ун-т, 1999. 268 с.
8. Пагутяк Г. Писар Західних Воріт Притулку. *Дзвін*. 2006. № 7. С. 24–100.
9. Переломова О. С. Лінгвокультурні коди інтертекстуальності українського художнього дискурсу: діахронічний аспект : монографія. Суми : Вид-во СумДУ, 2008. 208 с.
10. Сюта Г. М. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ століття. Київ, 2017. 384 с.
11. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. Москва : Агар, 2000. 280 с.
12. Фрай Макс. Сказки Старого Вильнюса. Москва : АСТ, 2012–2017. ТТ. I–VII.

REFERENCES

1. Arsenyev V. Dushnytsya. Kyiv : Kyievo-Mohylyans'ka akademiya, 2014. 230 p. [In Ukrainian]
2. Arnol'd I. V. Semantic. Stylistic. Intertextuality [Semantika. Stilistika. Intertekstual'nost' : Sbornik statey.], Sankt-Peterburg, izd-vo S.-Peterb. un-ta, 1999. 444 p. [In Russian]
3. Denisova H. E. In the World of Intertext: Language, Memory, Translation. [V mire interteksta: yazyk, pamyat', perevod]. Moscow : Azbukovnik 2003. 298 p. [In Russian.]
4. Kolehaieva I. M. Megatext as a manifestation of the communicative heterogeneity of a complete text [Mehatekst yak vyjav komunikatyvnoi heterohennosti tsiloho zavershenoho tekstu]. *Movoznavstvo*. 1996. Nr 1. Pp. 25–30. [In Ukrainian]
5. Kondratenko N. V. Syntax of Ukrainian modernist and postmodern artistic discourse [Syntaksys ukrainskoho modernistskoho i postmodernistskoho khudozhnoho dyskursu] : Monohrafiia. Kyiv : Vyd. dim Dmytra Buraho, 2012. 320 p. [In Ukrainian]
6. Kornii Dara. Honykhmarnyk: roman. Kharkiv : Book Club “Family Leisure Club”, 2016. 336 p. [In Ukrainian]
7. Kuz'mina N. A. Intertext and its role in the evolution of poetic language [Intertekst i ego rol' v protsessakh evolyutsii poeticheskogo yazyka : Monografiya]. Ekaterinburg : izd-vo Ural. un-ta, Omsk : Omsk. gos. un-t, 1999. 268 p. [In Russian]
8. Pahutyak H. Pysar Zakhidnykh Vorit Prytulku. *Dzvin*. 2006. Nr. 7. Pp. 24–100. [In Ukrainian]
9. Perelomova O. S. Linguistic codes of intertextuality of Ukrainian art discourse: diachronic aspect. [Linhvokulturni kody intertekstualnosti ukrainskoho khudozhnoho dyskursu: diakhronichnyi aspekt : Monohr.]. Sumy : Vyd-vo SumDU, 2008. 208 p. [In Ukrainian]
10. Syuta H. M. Quotationary thesaurus of the Ukrainian poetic language of the twentieth century. [Tsyatnyy tezaurus ukrayins'koyi poetychnoyi movy XX stolittya]. Kyiv, 2017. 384 p. [In Ukrainian]
11. Fateeva N. A. Counterpoint of intertextuality, or Intertext in the world of texts [Kontrapunkt intertekstual'nosti, ili Intertekst v mire tekstov]. Moscow : Agar, 2000. 280 p. [In Russian]
12. Fray Maks. Fairy tales of old Vilnius [Skazki Starogo Vil'nyusa]. Moscow : AST, 2012–2018. I–VII. [In Russian]